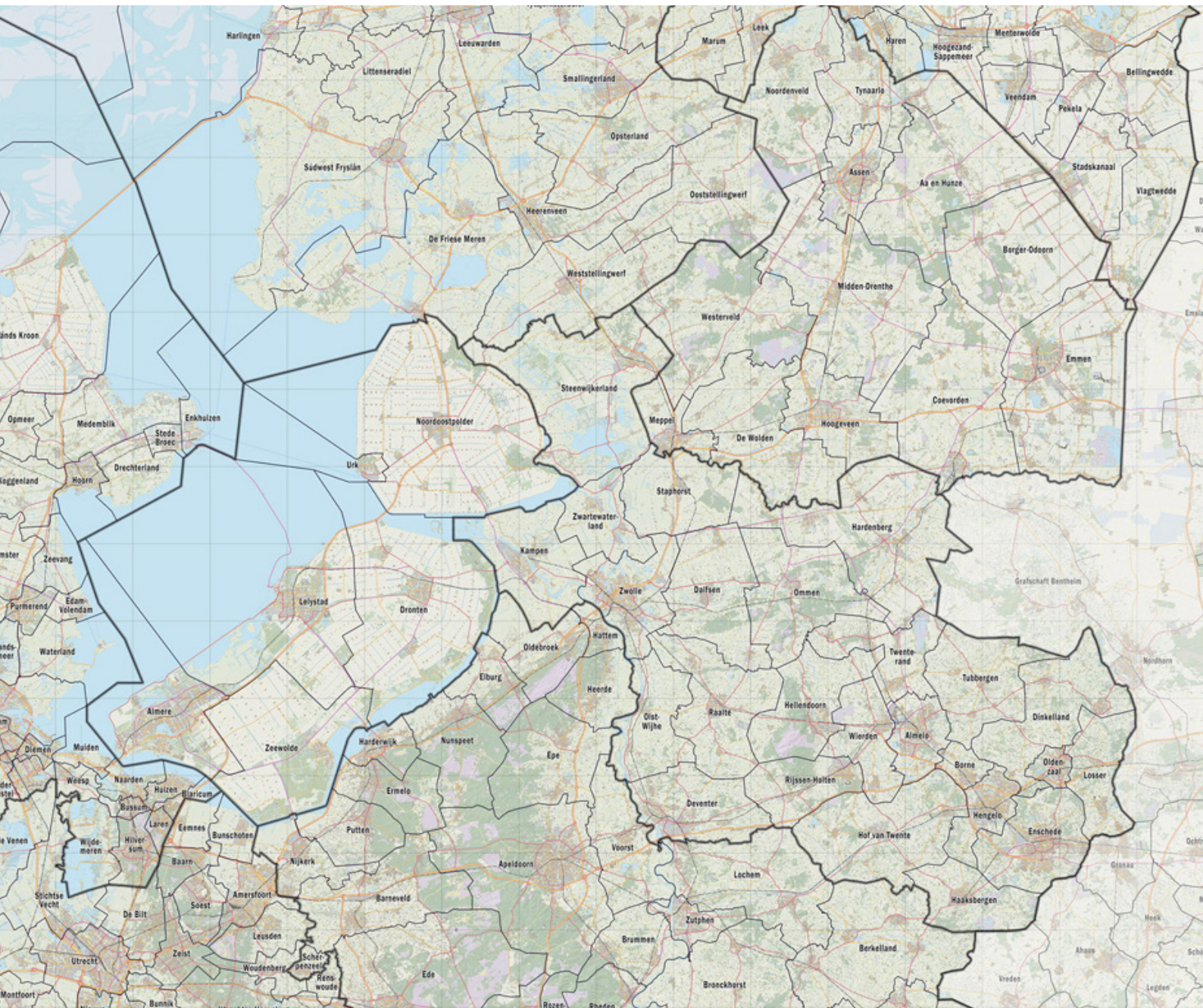

Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing

Netwerkkart 16 Voedselveiligheid

Nederlandse Academie voor Crisisbeheersing en Brandweezorg

Postbus 7010

6801 HA Arnhem

Kemperbergerweg 783, Arnhem

www.nipv.nl

info@nipv.nl

026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	handboek
Versie	202504

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid is bij wet vastgelegd onder de naam Instituut Fysieke Veiligheid.

16 Voedselveiligheid

Crististypen	<ul style="list-style-type: none">> (mogelijke) aantasting veiligheid levensmiddelen> (mogelijke) aantasting veiligheid diervoeders
Bevoegd gezag	<ul style="list-style-type: none">> Europese Commissie en Raad> minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)> minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)> rijksheren namens de ministers van VWS en LVVN> minister van IenW (milieu-incident)> burgemeester of voorzitter veiligheidsregio (handhaving openbare veiligheid)
Soorten maatregelen	<ul style="list-style-type: none">> eigen maatregelen exploitant van een levensmiddelenbedrijf of diervoederbedrijf ten aanzien van voedselveiligheid> maatregelen jegens bedrijven in de voedselketen ten aanzien van de voedselveiligheid> maatregelen bij een milieu-incident met (mogelijke) gevolgen voor de voedselketen> handhaving openbare veiligheid

Voedsel: meerdere ketens

- > Voedselvoorziening en voedselveiligheid zijn twee afzonderlijke ketens:
 - Voedselzekerheid (ook genoemd voedselvoorziening) betreft het voorkomen van voedselschaarste en het optreden indien toch sprake is van (dreigende) schaarste, zie *Bestuurlijke Netwerkaart voedselvoorziening*.
 - Voedselveiligheid betreft het voorkomen dat potentieel schadelijke stoffen of micro-organismen in de humane voedselketen terecht komen en zodoende de volksgezondheid kunnen aantasten en verder het optreden als dat toch gebeurt.
 - Voedselvoorziening en voedselveiligheid hebben ook

betrekking op diervoeders; met name de kwaliteit hiervan is van belang vanwege het voorkomen van dierziekten, de mogelijke relatie met levensmiddelen (het terechtkomen van gevaarlijke stoffen of ziekteverwekkers in de voedselketen via bijvoorbeeld melk of vlees) en de bescherming van het milieu.

Voedselveiligheid

- > Het treffen van overheidsmaatregelen inzake voedselveiligheid is gecentraliseerd: bevoegdheden liggen bij de Europese Unie en bij de nationale overheid, de minister van VWS en de minister van LVVN.
- > De minister van VWS is verantwoordelijk voor de voedselveiligheid.

- > Uitzondering daarop zijn:
 - het keuren van slachten, uitsnijden en opslaan van vlees
 - de goedkeuring van de hygiënecodes voor bedrijven in de primaire productie
 - de veiligheid van diervoeders.
 Deze uitzonderingen vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister van LVVN.
- > Het reguliere toezicht en – namens de minister van VWS en LVVN – de handhaving zijn belegd bij de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). Dit houdt in:
 - het verbod om levensmiddelen te bereiden, verwerken of verhandelen die een gevaar vormen voor de gezondheid of veiligheid van de mens, en het verbod om diervoeders te bereiden (en verder te verwerken, verhandelen, e.d.) die een gevaar vormen voor mens, dier en milieu.
- > Bij een ernstig risico en noodzaak tot snelle actie geldt een Europees systeem van crisismanagement (zowel voor levensmiddelen als diervoeders) met de volgende elementen:
 - > De exploitant van een levensmiddelenbedrijf of diervoederbedrijf dient zelf de nodige maatregelen te treffen voor naleving van de voedselveiligheid.
 - > Daaronder valt het uit de handel nemen van levensmiddelen of diervoeders indien deze niet aan de voorschriften blijken te voldoen en het zo nodig terugroepen van reeds geleverde levensmiddelen of diervoeders. De NVWA houdt hier toezicht op of neemt namens de minister van VWS maatregelen.
 - > Op Europees niveau is een waarschuwingssysteem van kracht (*Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF*) waarmee de lidstaten, de Europese Commissie en de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (*European Food Safety Authority – EFSA*) elkaar

informerend over risico's voor de gezondheid van de mens die verband houden met een levensmiddel of diervoeder, en over de getroffen maatregelen.

- > De Europese Commissie kan de volgende noodmaatregelen nemen:
 - opschorting van het in de handel brengen of het gebruik
 - opschorting invoer uit derde land (niet EU-lidstaten)
 - vaststelling van bijzondere voorwaarden
 - elke andere tijdelijke passende maatregel.
- > Vooruitlopend op noodmaatregelen van de Commissie kan een lidstaat tijdelijke noodmaatregelen treffen.
- > Naast deze algemene maatregelen tegen het op de markt brengen of houden van bepaalde waren, kunnen in het bijzonder maatregelen worden getroffen na een milieu-incident, zie hierna.

Milieu-incident

- > De NVWA bewaakt de voedselveiligheid. De minister van VWS en de minister van LVVN (en de NVWA namens beide ministers) kunnen handhavend optreden en maatregelen treffen bij overschrijding van wettelijke normen.
- > Bij een milieu-incident waarbij dieren (mogelijk) schadelijke stoffen hebben binnengekregen of kunnen binnenkrijgen, kan de minister van LVVN maatregelen treffen zoals opstallen of de instelling van een visverbod.
- > De minister kan, ongeacht de aanleiding, maatregelen treffen ten aanzien van alle handelingen in de voedselketen (met inbegrip van visserij en landbouw, dus ook van gewassen).
- > Indien de producten van dierlijke oorsprong bestemd zijn als levensmiddel (dus voor de mens), is de minister van VWS bevoegd op grond van de warenwetgeving.

- > De minister van IenW kan eventueel ook (vergaande) maatregelen treffen, zie de *Bestuurlijke Netwerkaart milieu*.
- > In de praktijk oefent de overheid bij beperkte incidenten op het land niet altijd bevoegdheden uit, maar geeft het een advies aan consumenten en bedrijven naar aanleiding van metingen door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).
- > Bij een verontreiniging van oppervlaktewater (binnenwateren of zee) ligt het meteen treffen van een maatregel – bijvoorbeeld visverbod – meer voor de hand.
- > Voor maatregelen bij een kernongeval, zie de *Bestuurlijke Netwerkaart stralingsincidenten*.

Relatie levensmiddelenbedrijf - burgemeester

- > De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio zou op grond van zijn noodbevelsbevoegdheid (inclusief het opperbevel) in verband met de openbare orde en veiligheid zo nodig een bevel aan een levensmiddelenbedrijf kunnen geven. Toepassing van het beginsel van subsidiariteit houdt echter in dat hij eerst een verzoek tot interventie doet aan de minister van VWS of LVVN, voor hen de NVWA, bijvoorbeeld tot het verbieden van verkoop van voedselwaren. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio past hier dus in beginsel zijn bevoegdheden niet toe.

Relatie met regionaal beleidsteam en commissaris van de Koning

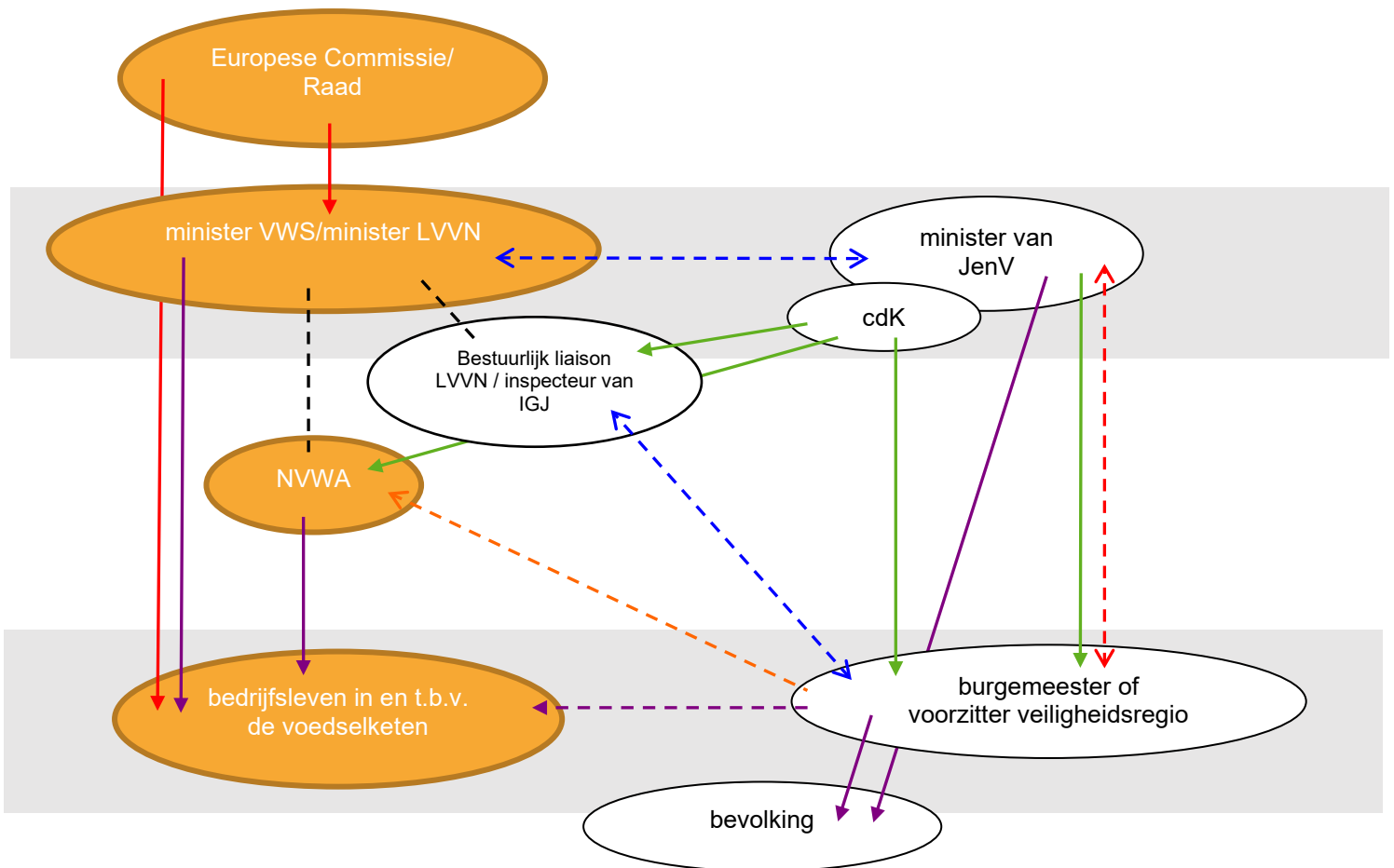
- > In de praktijk fungeert de inspecteur-generaal van de Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd als rijksheer

voor VWS. De inspecteur-generaal heeft inspecteurs aangewezen die deelnemen aan een regionaal beleidsteam. De bestuurlijk liaison van LVVN fungeert als rijksheer voor LVVN; hij vertegenwoordigt de minister van LVVN in een regionaal beleidsteam.

- > Voor de relatie rijksheer – commissaris van de Koning, zie de *Bestuurlijke Netwerkaart rampenbestrijding algemeen & handhaving openbare orde*.
- > Indien een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio een maatregel of het optreden van de rijksheer VWS of van LVVN, of van de NVWA, om redenen van de openbare orde of veiligheid onverantwoord acht, kan hij:
 - op grond van zijn eigen noodbevoegdheden binnen het domein van openbare orde en veiligheid een bevel geven of voorschriften uitvaardigen en daarbij binnen dat kader maatregelen van de rijksheer VWS of LVVN of van de NVWA bijsturen of beperken
 - aan de commissaris verzoeken te interveniëren. De commissaris kan een aanwijzing geven inzake samenwerking of – voor wat betreft de maatregelen zelf – overleg voeren met de rijksheer van VWS of LVVN of ‘bovenlangs’ verzoeken jegens de rijksheer of de NVWA dwingend op te treden.
- > Vice versa, als de rijksheer van VWS of LVVN een maatregel van een burgemeester of voorzitter veiligheidsregio onverantwoord acht, kan hij verzoeken dat de commissaris ingrijpt. De minister van VWS of LVVN kan aan de minister van JenV verzoeken in te grijpen.

functionele keten voedselveiligheid

algemene keten

- - - - -> Informatie en afstemming
- - - - -> Bijstand
- - - - - Interne lijnen
- - - - -> Maatregelen jegens bevolking/bedrijven
- - - - -> Maatregelen jegens bevolking/bedrijven, subsidair
- - - - -> Verzoek tot interventie
- - - - -> Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie
- - - - -> Maatregelen door EU

NB 1. Bij een milieu-incident waarbij dieren (mogelijk) schadelijke stoffen hebben ingenomen of waarbij deze stoffen (mogelijk) door gewassen zijn opgenomen, geldt voor het optreden van LVVN hetzelfde netwerk. Bovendien kan de minister van JenV bij een milieu-incident optreden, zowel jegens bedrijven, decentrale overheden als jegens de bevolking (zie *Bestuurlijke Netwerkkartaat milieu*).

